

Z podnetu musí byť zrejmé:

- akej veci sa týka,
- proti ktorému orgánu verejnej správy smeruje,
- čoho sa podávateľ domáha.

Každý má možnosť obrátiť sa na verejného ochrancu práv:

- písomne (poštou, faxom, e-mailom, prostredníctvom elektronického formuláru na webovej stránke) na adresu:

Kancelária verejného ochrancu práv
Nevädzová 5
P.O.BOX 1
820 04 Bratislava 24
tel: +421/2/48 28 74 01
fax: +421/2/48 28 74 01
e-mail: sekretariat@vop.gov.sk
web: www.vop.gov.sk

- osobne formou zápisnice:

- v sídle Kancelárie verejného ochrancu práv na Nevädzovej 5 v Bratislave - Ružinov každý pracovný deň v čase od 8.00 hod. do 16.00 hod. bez potreby objednania sa vopred,
- počas úradných dní v regiónoch Slovenska (Trenčín, Žilina, Žarnovica, Veľký Krtíš, Poprad, Prešov, Veľký Meder, Dohňany, Bratislava - Petržalka a Nitra), objednať sa je možné na t.č. 02/43 63 49 06 alebo 02/48 28 74 01.

Oznam

Dňa 31. júla 2007 bolo slávnostne otvorené už desiate regionálne pôsobisko Kancelárie verejného ochrancu práv v priestoroch Mestského úradu v Nitre, na Štefánikovej 60. Prví podávatelia využili možnosť stretnúť sa s právnikmi Kancelárie verejného ochrancu práv priamo v ich meste dňa 7. augusta 2007. Prijímanie podávateľov podnetov v tomto regióne je aktuálne vždy v prvý utorok v mesiaci. Na prijatie je vhodné vopred sa objednať na kontaktných telefónnych číslach Kancelárie verejného ochrancu práv.

Už sa nemôžem pozerat' na ťažký osud môjho ťažko zdravotne postihnutého suseda, ktorý je 8 mesiacov bez akejkoľvek podpory napriek tomu, že požiadal o priznanie invalidného dôchodku. Môže mu verejný ochranca práv pomôcť?

Áno. Verejný ochranca práv môže účinne pomôcť v prípadoch, keď dochádza k porušeniu základných práv a slobôd orgánmi verejnej správy v jeho pôsobnosti. O priznaní dôchodku rozhoduje Sociálna poisťovňa, ktorá patrí medzi inštitúcie v pôsobnosti verejného ochrancu práv, tiež právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je základným právom zaručeným Ústavou SR.

Píšem Vám v mene mnoho tisíc občanov SR, ktorí prišli o svoje úspory investovaním do finančno-leasingových spoločností. Môže verejný ochranca práv pomôcť, aby nám boli naše peniaze vrátené?

Uvedené spoločnosti sú právnickými osobami, ktoré sa zapisujú do Obchodného registra, nie sú teda orgánmi verejnej správy v pôsobnosti verejného ochrancu práv. Do pôsobnosti verejného ochrancu práv nepatrí riešenie sporov súkromného práva medzi fyzickými osobami a právnickými osobami a takýto podnet musí odložiť. Rozhodnúť v prípade takýchto sporov môže len súd.

Obsah

Príhovor	1
Mesiac úcty k starším	1
Porušenia práv starších	2
Starší a legislatívny proces	3
Pätnástoro o senioroch	4
Zvyšovanie právneho vedomia starších	6
Posolstvo starším	7
Ako podať podnet	8
Otázky a odpovede	8
Oznam	8

September 2007

číslo 3/2007

Verejný ochranca práv o ochrane práv starých ľudí

Slovenská republika ako jeden z civilizovaných členov Európskej únie, ktorej snahou je uplatňovať a rozvíjať hodnoty ako je humanizmus, vzdelanosť, kultúrnosť, rovnosť ľudí, vzájomná úcta medzi ľuďmi, úcta na podporu ich aktivít. V spoločnosti by nemali zastávať iba okrajové miesto. Je povinnosťou ľudskej komunity, aby prejavila svoje sociálne cítenie a upustila od modly len ekonomickej produktivity. Dochádza k izolácii starých ľudí, k ľahostajnému chápaniu vzťahu rodiny k iným generáciám i solidarity s nimi, potláča sa ich právo na sebarealizáciu. Starí ľudia by mali byť finančne zabezpečení voči výkyvom trhu, mali by disponovať bývaním, prispôbeným ich fyzickému a zdravotnému stavu, mali by mať prístup k zdravotnej starostlivosti podľa želania, byť obklopení prostredím, v ktorom strávili väčšinu svojho života a príbuznými. Snaženie by malo vyústiť do vytvorenia takej multigeneračnej spoločnosti, ktorej členmi sa starí ľudia naozaj cítia, kde nepociťujú strach, lebo sa rešpektuje ich dôstojnosť a vhodne využíva ich životná múdrosť. Aby netvorili najchudobnejšiu vrstvu a to v dôsledku nízkej penzie. Aby starý človek nebol vytláčaný nielen na okraj spoločnosti, ale aj do večnosti.

*Pavel Kandrác
verejný ochranca práv*

Valné zhromaždenie OSN svojou rezolúciou č. 45/106 zo 14. decembra 1990 vyhlásilo **1. október za Medzinárodný deň starších** a celý mesiac október je mesiacom úcty k starším. Demografická revolúcia zasiahla celý svet. Počet ľudí starších ako 60 rokov, ktorých je v súčasnosti vo svete viac ako 600 miliónov, sa do roku 2025 zdvojnásobí a virtuálne dosiahne v roku 2050 dva bilióny. Svetová zdravotnícka organizácia definuje zdravé starnutie ako proces chopenia sa optimalizácie príležitostí pre fyzickú, sociálnu a duševnú pohodu počas celého života tak, aby sa predlžovala očakávaná dĺžka života prežitého v zdraví. V takto rýchlo starnúcom svete je potrebné podporovať aktívnu spoluúčasť starších na spoločenskom dianí, využiť ich ľudský potenciál, skúsenosti, poznatky. Túto filozofiu zastáva aj verejný ochranca práv.

Porušenia základných práv a slobôd – práv starých ľudí

Verejný ochranca práv vybavil viac ako 3 600 podnetov, s ktorými sa naňho obrátili dôchodcovia. Porušenia ústavných práv starších spoluobčanov sa týkali najmä práva na primerané hmotné zabezpečenie v starobe a pri nespôsobilosti na prácu Sociálnou poisťovňou a úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny, ďalej práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov v súdnom konaní, v konaní orgánov územnej samosprávy, správ katastra, obvodných pozemkových úradov i ministerstiev a tiež práva na ochranu zdravia, bezplatnú zdravotnú starostlivosť zdravotníckym zariadením i zdravotnou poisťovňou.

Verejný ochranca práv pomohol napríklad:

- odstrániť zbytočné prieťahy v súdnom konaní o vysporiadanie podielového spoluvlastníctva viac ako 65-ročných manželov, v ktorom po 12-tich rokoch vedenia sporu nebola určená ani cena nehnuteľnosti, ktorá bola predmetom sporu,
- odstrániť na podnet dôchodkyne zbytočné prieťahy v dedičskom konaní po zomrelej dcére, trvajúcim viac ako 11 rokov,
- odstrániť zbytočné prieťahy Sociálnej poisťovne pri priznávaní starobného dôchodku po vyše 2 rokoch od podania žiadosti,
- odstrániť zbytočné prieťahy v konaní úradu práce, sociálnych vecí a rodiny pri rozhodovaní o poskytnutí peňažného príspevku na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia 80-ročnej osamelej ženy, ktorá verejnému ochrancovi práv napísala: „...mám dojem, že čakajú na moju smrť, aby nemuseli konať...“,
- zastaviť neoprávnenú exekúciu na majetok invalidnej dôchodkyne,
- získať dávky sociálnej pomoci mnohým starším osobám s ťažkým zdravotným postihnutím v prípadoch, keď úrady práce, sociálnych vecí a rodiny konali v rozpore so zákonom,
- vrátiť dôchodcov s ťažkým zdravotným postihnutím nemocnicou neoprávnené vyúčtovanú sumu za hospitalizáciu,
- odstrániť 2-ročné zbytočné prieťahy pri zápise vlastníckeho práva správou katastra k domu, v ktorom viac ako

70-roční manželia žili už 34 rokov, - odstrániť zbytočné prieťahy v konaní obvodného pozemkového úradu, ktorý nepostúpil príslušnému súdu spisový materiál, týkajúci sa odvolania 80-ročnej dôchodkyne

- vo veci vlastníctva pozemkov,
- odstrániť zbytočné prieťahy pri vybavovaní sťažnosti nevidiacej dôchodkyne, pripútanej na invalidný vozík, keď obecné zastupiteľstvo neoprávnené podmienilo vybavenie jej sťažnosti zaplatením správneho poplatku,
- odstrániť autobusovú zastávku, ktorú mesto omylom postavilo na pozemku dôchodcu,
- presvedčiť obec, aby vyše 90-ročnej dôchodkyňi vybudovala inžinierske siete k jej domu,
- upozorniť vládu na prípad, keď ministerstvo spravodlivosti informovalo viac ako 80-ročného dôchodcu o svojej nepríslušnosti pri vybavovaní jeho žiadosti o odškodnenie za výkon nútených prác v Nemecku počas II. svetovej vojny až po viac ako 3 a pol roku, v čase, keď už zmeškal lehotu uplatnenia si svojho práva na príslušnej inštitúcii v zahraničí.

Zmysluplnosť poslania a úspešnosť práce verejného ochrancu práv potvrdzujú listy s takýmto obsahom: „Vysoko si vážim, že pri riešení množstva iných záležitostí ste prejavili záujem o osud obyčajného človeka, ktorý môže vďaka Vám mať nielen minulosť, ale aj budúcnosť.“

Iniciatíva verejného ochrancu práv vo vzťahu k legislatívnemu procesu

Mnohí starí ľudia sa cítia byť v spoločnosti **diskriminovaní pre svoj vek**. Vek ako diskriminačný faktor v podnetoch verejnému ochrancovi práv uvádzajú najčastejšie v súvislosti s „nespravodlivou“ legislatívou. Napriek tomu, že verejný ochranca práv nemá právo zákonodarnej iniciatívy, z vlastnej iniciatívy upozorňuje poslancov parlamentu, jej príslušné výbory i jednotlivých ministrov na legislatívne nedostatky. Tlmočí im aj poznatky a názory občanov na legislatívny proces i na aplikáciu právnych predpisov.

„Nespravodlivé dôchodky“

Najčastejším dôvodom nespokojnosti starších spoluobčanov je zákon o sociálnom poistení. Verejný ochranca práv od roku 2004 v súvislosti s týmto právnym predpisom a jeho prijatými novelami poslancov Národnej rady Slovenskej republiky **upozorňoval najmä na:**

- nevyhnutnosť dôkladnej analýzy dosahov dôchodkovej reformy pri prijímaní každej ďalšej zmeny zákona a nevyhnutnosť prijímania zmien s časovým predstihom tak, aby sa Sociálna poisťovňa mohla dobre pripraviť na realizáciu jednotlivých úloh,
- výšku dôchodkov, priznaných podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003, ktorú starí ľudia vnímajú ako nespravodlivú a nepostačujúcu na krytie ich nevyhnutných životných nákladov,
- vdovské a vdovecké dôchodky a nespokojnosť predovšetkým starších so zamietnutím nárokov z dôvodu nesplnenia zákonom ustanovených podmienok,
- potrebu opätovného zavedenia právnej úpravy inštitútu odstránenia tvrdosti zákona tak ako bola známa v predpisoch platných do 31. decembra 2003, situácie, keď po smrti manžela a otca neboli priznané vdovské a sirotské dôchodky len preto, že otcovi na splnenie zákonom ustanoveného rozsahu chýbalo pár dní poistenia, sú pre ďalší život týchto neúplných rodín mimoriadne ťažké,
- zmeny posudzovania invalidity i na nerovnaký prístup k invalidným dôchodcom, keď novela zákona účinná od 1. augusta 2006 rieši len situáciu poberateľov starobných dôchodkov,
- vhodnosť s časovým predstihom riešiť problém súvisiaci s prechodom na euromenu pri dávkach dôchodkového poistenia, predovšetkým z dôvodu zabezpečenia informovanosti dôchodcov akým spôsobom sa budú prepočítavať jednotlivé dávky dôchodkového poistenia,
- nespokojnosť s posudzovaním zdravotného stavu zamestnancami Sociálnej poisťovne - lekármi, ktorých občania často nepovažujú za objektívnych a nezaujatých, navrhol posudzovanie zdravotného stavu zveriť do rúk inej právnickej osoby.

V oblasti sociálnej pomoci verejný ochranca práv poslancov Národnej rady SR o.i. **upozornil na:**

- nejednotný postup úradov práce, sociálnych vecí a rodiny pri posudzovaní nároku na poskytnutie peňažného príspevku za opatrovanie,
- problém, ktorý predniesli samotní pracovníci úradov práce, sociálnych vecí a rodiny vo veci nedostatočnej úpravy preplácania jednotlivých kompenzačných pomôcok, rozdiely v cenách poskytovaných pomôcok,
- nespokojnosť občanov s lekárske a nelekárskym posudzovaním na účely kompenzácie podľa zákona o sociálnej pomoci, posudzovanie bez prítomnosti dotknutého občana, „od stola“.

Verejný ochranca práv opakovane navrhuje uzákoniť lehoty na vybavenie žiadostí o odškodnenie, týkajúce sa účastníkov národného boja za oslobodenie, osôb deportovaných do koncentračných táborov a pod.. Z listov sťažovateľov cítiť krivdu pri vybavovaní ich prípadov na ministerstve spravodlivosti, mnohí sa domnievajú, že sa „vyčkáva na ich smrť, aby sa ušetrili peniaze.“

Verejný ochranca práv upozornil poslancov, že do práv starých ľudí zasiahli aj ďalšími normami, napríklad niektorými ustanoveniami zákona o užívaní pozemkov v zriadených záhradkových osadách a vysporiadaní vlastníctva k nim, zákona o koncesionárskych poplatkoch a o zmene zákona o prevádzkovaní rozhlasového a televízneho vysielania a predĺžením účinnosti regulácie nájomného.

Vážme si seniorov (pätnástoro)

Skutočná multigeneračná spoločnosť je tá, ktorej členmi sa starí ľudia naozaj cítia, kde nepocitujú strach, lebo sa rešpektuje ich dôstojnosť a vhodne sa využíva ich životná múdrosť, kde starí ľudia nemajú pocit, že sú vytláčaní nielen na okraj spoločnosti, ale aj do večnosti. Aj Európska únia uznáva a rešpektuje práva starých ľudí na dôstojný život, nezávislosť a účasť na spoločenskom a kultúrnom živote. So zvyšovaním počtu starých ľudí bude rásť význam starých ľudí ako zamestnancov. Dochádza k starnutiu populácie a poklesu pôrodnosti. V roku 2050 bude v Európe na jedného pracujúceho jeden dôchodca. Preto v reálnom živote v rámci Slovenskej republiky i celej Európskej únie je vo vzťahu k starým ľuďom potrebné venovať pozornosť:

Ľudskej dôstojnosti každého starého človeka i s jeho osobitosťami, právami a povinnosťami.

Širokej a dôslednej realizácii práv a slobôd, vrátane zvýšenia ich ochrany celým právnym poriadkom.

Dôstojnej starobe, najmä zabezpečením práva na prácu pre starých ľudí bez ohľadu na vek, tiež ostatnou sociálnou starostlivosťou, či podporovaním podnikateľských aktivít starých ľudí a tak zabraňovať ich chudobe.

Kvalite života, jej zvyšovaniu, dôslednej ochrane, nezabúdať pritom na vytváranie dôstojných podmienok pre jej zabezpečovanie vo všetkých oblastiach ľudskej existencie.

Zdravotnej starostlivosti bez rozdielu obmedzenia pri niektorých liečebných úkonoch či poskytovaní liečiv, vrátane preventívnej starostlivosti.

Uplatňovaniu princípu sociálnej zodpovednosti spoločnosti, vrátane vytvárania podmienok na dôstojnú existenciu starých ľudí.

Prístupu štátu a spoločnosti tak, aby sa dôsledne uplatňoval princíp rovný v dôstojnosti a právach bez ohľadu na vek.

Zvyšovaniu právneho vedomia, najmä poskytovaním bezplatnej právnej pomoci, dôsledným uplatňovaním právneho poriadku v činnosti orgánov verejnej správy.

Účasti starých ľudí na verejnom a politickom živote tak, aby sa mohli podieľať na formovaní a riešení svojich problémov.

Vzdelávaniu a kultúrnemu vyžitiu s ohľadom na ich špecifickosť, dostupnosť a pravidelnosť.

Podpore a vytváraní podmienok na ich seberealizáciu vo všetkých oblastiach ľudskej činnosti s ohľadom na ich podnikavosť, šikovnosť a kreativitu.

Uplatňovaniu vhodných spôsobov ako získať a udržať vekovo staršiu pracovnú silu, ktorá je zatiaľ nedostatočne využitá a tým predchádzať tomu, aby sa z nej stala riziková skupina v rámci trhového spôsobu života; pre jeho účinné fungovanie je potrebné vytvoriť a zdokonaľovať politické a najmä etické hranice.

Zákonodarnej činnosti s ohľadom na jej dosah na starých ľudí tak, aby bola zabezpečená kvalita ich života, dôstojná staroba i ochrana práv a slobôd.

Dosažiteľnosti všetkých inštitúcií, zariadení štátu a spoločnosti s rešpektovaním fyzických, finančných a časových možností starých ľudí.

Multidisciplinárneho výskumu staroby a jeho záverom, promptne ich zavádzať do každodenného života.

Vlastná iniciatíva verejného ochrancu práv – zvyšovanie právneho vedomia

Zmeny v spoločnosti a v štáte priniesli so sebou aj rozsiahle zmeny právnych noriem. Práve ich nedostatočná znalosť je často dôvodom, prečo sa starí ľudia nevedia účinne domôcť svojich práv. Verejný ochranca práv z vlastnej iniciatívy spolu s právnikmi svojej kancelárie poskytol viac ako 8 000 právnych usmernení práve spoluobčanom - dôchodcom a to tak vo svojom sídle v Bratislave, ako aj v regionálnych pôsobiskách po celom Slovensku. Najväčší záujem o usmernenia bol doteraz z oblasti sociálnej (dôchodky) a z oblasti občianskoprávných sporov, najmä riešenie spoluvlastníckych vzťahov, susedských sporov, dedičských konaní, exekučných konaní, napr. v prípadoch, keď starí ľudia previedli dom na deti a tie ho založili, na základe čoho došlo k exekúcii a vyprataniu ich domu, ďalej neplatnosti darovacích zmlúv, napr. s vecným bremenom na zaopatrenie a ich následného neplnenia, vrátane problémov vrátenia daru súdnou cestou, tiež konkurzného konania z dôvodu prílišnej dôveryčnosti, ktorá je príčinou toho, že veľké množstvo konkurzných veriteľov v prípadoch skrachovaných nebankových subjektov tvoria práve dôchodcovia. Starší ľudia hľadajú pomoc aj pri riešení problémov, v ktorých doplatili na činnosť nebankových subjektov, ale aj iných právnických osôb. Problémom

pre nich je uzatváranie a podpisovanie rôznych zmlúv, veľakrát nevedeli, čo podpísali a nepoznali ani následky svojho konania, časté bolo riešenie bytových otázok, najmä platenia a výšky nájomného, pridelenia sociálneho bytu a v neposlednom rade poskytovania zdravotnej starostlivosti. Medzi často konzultované problémy starších spoluobčanov patrí nespokojnosť s povinnosťou platiť miestne dane a miestny poplatok za komunálny a drobný stavebný odpad. Zákon samospráve umožňuje pri znížení dane z pozemkov alebo oslobodení od dane z pozemkov zohľadniť aj vek daňovníka (u občanov starších ako 62 rokov, ak tieto pozemky slúžia

výhradne na ich osobnú potrebu). Problémom je, že v zákone je zohľadnenie týchto skutočností formulované ako možnosť a nie ako povinnosť, podobne je to aj s povinnosťou platiť miestny poplatok za komunálne odpady a drobné stavebné odpady, ktorý sa starším tiež javí ako privysoký vo vzťahu k výške ich dôchodku. Starí ľudia si ťažkajú aj na dĺžku trvania a výsledky reštitučných konaní, nespokojní sú najmä s kvalitou ponúkaných náhradných pozemkov po rozhodnutí o priznaní uplatneného nároku či neadekvátnosť výšky finančnej náhrady. Okrem bezplatného právneho usmerňovania dnes už v rámci jedenástich pracovísk Kancelárie verejného ochrancu práv sa od začiatku pôsobenia verejný ochranca práv stretáva so staršími občanmi aj prostredníctvom starostov, primátorov a základných organizácií Jednoty dôchodcov Slovenska s cieľom zvyšovať ich právne vedomie. V súvislosti s potrebou zvyšovania právneho vedomia tejto skupiny obyvateľstva, ale aj podnecovania verejnej diskusie a prijímania účinných opatrení na zabezpečenie dôstojného života starších, sa aktuálne rozvíja aj spolupráca s občianskym združením Fórum pre pomoc starším. Verejný ochranca práv sa tiež zaujíma o úroveň každodenného života chorých, či nevládných starých ľudí, navštevuje ich osobne alebo prostredníctvom svojich právnikov v nemocniciach a v domovoch sociálnych služieb. Kancelária verejného ochrancu práv vydáva informačne materiály z rôznych oblastí života starých ľudí a oboznamuje ich s právami aj prostredníctvom médií. Získané poznatky prezentuje na odborných podujatiach a každoročne aj v parlamente, v správe o činnosti.

Aj dnešní starí boli niekedy mladí, aj dnešní mladí budú raz starí

Osoby staršie ako 60 rokov tvoria nielen značnú časť obyvateľstva v Slovenskej republike, ale i v celej Európskej únii. Nielen preto si však zaslúži táto časť obyvateľstva náležitú a opodstatnenú pozornosť. Sú to osoby, ktoré sa podieľali na tvorbe hodnôt a príležitostí i pre dnešnú mladšiu, mladú i najmladšiu generáciu. Aj to je dôvod, aby v súčasnosti všetci spolu hľadali formy a možnosti spolupráce tak, aby sa zmenila filozofia ľudskej komunity, v ktorej pojem starý vyznieva negatívne a mladý pozitívne, aby vo všetkých oblastiach života si boli všetci rovní v dôstojnosti a v právach. Aj dnešní starí boli mladí, aj dnešní mladí budú starí. Preto v súčasnosti musia existovať, tvoriť, realizovať svoj život, svoju existenciu. Musia spolu myslieť na minulosť i budúcnosť a v symbióze s tým vytvárať podmienky pre život, starobu, pre ich dôstojnú úroveň a ich kvalitné prežitie. Opak by mal ďalekosiahle následky. Preto nie je namieste egoizmus, chamtivosť, honba len za materiálnymi statkami. Nemožno zabúdať, že sme ľudia s určitou inteligenciou, ktorí by nemali mať ťažkosti s posúdením toho, čo je dobré, čo je zlé, čo je slušné, čo je pozorné, čo je potrebné a nevyhnutné a hlavne, čo je prospešné pre človeka. Ak už nevieme vzdať starým ľuďom úctu a vďaku, tak im prejavme aspoň slušnosť. Slušnosť nielen jednorazovú, ale každodennú, ktorá ich poteší, ktorá v nich vyvolá i pocit potrebnosti, pozornosti, ale i uspokojenia, že nie sú len trpení. Žiaľ, často to tak vyzerá, či už v rodine, vo verejnom i spoločenskom živote. Skúsme sa zamyslieť nad správaním sa k starým ľuďom pri vybavovaní rôznych záležitostí, pri poskytovaní informácii, či poskytovaní pomoci. Chvályhodné je, že tvoríme etické kódexy, že sa na ne v prípade potreby odvolávame, ale menej pozornosti venujeme ich uplatňovaniu a kontrole ich dodržiavania. Nie ešte prípadnému postihu, hoci len v morálnej rovine. Nemožno obísť fakt, že starí ľudia sú často predmetom pozornosti nepoctivcov, podvodníkov, špekulantov,

žiaľ i násilníkov. Títo ich v mnohých prípadoch cieľavedome vyhľadávajú ako budúce obete svojich neférých konaní. Využívajú ich vzdelanostnú nedostatočnosť, neinformovanosť, ich dôveryčivosť, ústretovosť a ľudskú spolupatričnosť, znásobenú i príslušnosťou k viere. Často je to nedbanlivosť i nedôslednosť starých ľudí, vo viacerých prípadoch i nesprávne zhodnotenie príslubov zo strany ich budúcich škodcov. Samozrejme, že títo rafinovaným spôsobom pôsobia na objekt svojho záujmu a v prípade nutnosti používajú nielen sľuby, ale aj vyhrážky, zastrasovanie a niekedy neváhajú použiť aj násilie. Preto je potrebné zvýšiť ochranu starých ľudí zo strany štátu a spoločnosti. To však nie je jediná a absolútna cesta. Je potrebná aj sebaochrana, spočívajúca v rozmyšľaní, uvažovaní, seba vzdelávaní a informovanosti, ale i vo využívaní služieb a pomoci od orgánov verejnej správy, profesionálnych združení, mimovládnych organizácií a to v čase, ktorý predchádza príslušnému konaniu či úkonu. Nepodľahnúť ani príslubom, ani účelovej „príjemnosti“, ktorú im budúci škodcovia sľubujú. Žiadna zmluva, žiaden úkon nie sú také naliehavé, že neznesú konzultáciu s kvalifikovaným odborníkom. Až po nej uskutočnime konanie a úkon, ktoré nám odporúčali. V tom je potrebná dôslednosť a striktnosť. Nesmieme akceptovať žiadne presvedčanie o výhodnosti a nevýhodnosti. Toto je cesta, ktorou predídeme budúcim prekvapeniam v podobe rôznych poškodení, ktoré sa v mnohých prípadoch len ťažko dajú napraviť, resp. nedajú sa napraviť vôbec. Zostávajú slzy, plač, škoda, pocit krivdy, zatrpknutosť i poškodenia na zdraví, veľakrát i strata života. Preto vyzývam starých ľudí k opatrnosti, obozretnosti, k tomu, aby využívali odborné poradenstvo. Aby dôverovali, ale aj overovali a preverovali ponúkané sľuby, návrhy i konečné riešenia.

Pavel Kandrác

